

Halfjaarrapportage

College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

januari 2015 – juni 2015

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting.....	3
Curaçao.....	3
Sint Maarten	3
Curaçao.....	5
Stand van zaken	5
Begroting/uitvoering	5
Verantwoording (inclusief jaarrekeningen) en tekortcompensatie.....	6
Collectieve sector, rentelastnorm en leningen.....	7
Financieel beheer	7
Corporate governance	8
Inhoudelijke thema's	9
Ziekenhuis.....	9
Overheidsentiteiten.....	10
Voortgang maatregelen.....	11
Vermogenspositie (waar onder Sociale fondsen) en liquiditeit.....	12
Sint Maarten	13
Stand van zaken	13
Begroting/uitvoering	13
Verantwoording.....	16
Collectieve sector, rentelastnorm en leningen.....	16
Financieel beheer en corporate governance.....	17
Corporate governance	17

Inleiding

Artikel 4, lid 2 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) bepaalt dat het Cft eens per halfjaar door tussenkomst van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) schriftelijk verslag uitbrengt over zijn werkzaamheden aan de Rijksministerraad (RMR), de besturen van de landen, de Staten van Curaçao en Sint Maarten en aan beide Kamers der Staten-Generaal van Nederland. De voorliggende rapportage gaat in op de periode van januari 2015 tot en met juni 2015.

Het Cft identificeert mogelijke risico's en tekortkomingen op de begrotingen van Curaçao en Sint Maarten en of deze al dan niet voldoen aan artikel 15 Rft. Deze risico's en tekortkomingen worden onder andere in deze rapportage geadresseerd en middels adviezen en bestuurlijke afspraken worden hiervoor oplossingen gevraagd dan wel afspraken hierover gemaakt. Indien deze oplossingen of afspraken niet afdoende blijken te zijn dan treedt het Cft verder op binnen de grenzen en mogelijkheden van de Rft, met als zwaarste middel het advies tot het geven van een aanwijzing door de RMR, zoals nu speelt ten aanzien van Sint Maarten en in het verleden ten aanzien van Curaçao.

Na een samenvatting wordt afzonderlijk de stand van zaken over de landen Curaçao en Sint Maarten toegelicht voor wat betreft de begroting, de verantwoording over het eerste halfjaar van 2015 en overige gerelateerde onderwerpen. Ook wordt aandacht besteed aan een aantal inhoudelijke thema's die de afgelopen maanden aan de orde zijn geweest.

Samenvatting

Curaçao

De compensatie voor tekorten uit voorgaande jaren is inmiddels helemaal ingelopen waarmee aan het laatste onderdeel van de aanwijzing uit 2012 volledig is voldaan.

Uitvoering 2015

Curaçao verwacht 2015 met een positief saldo op de gewone dienst af te sluiten dat zal worden toegevoegd aan de reserve om zo mogelijke toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. Dit jaar zal dat, al dan niet gedeeltelijk, waarschijnlijk al nodig zijn omdat er zich dreigende tegenvallers voordoen bij de sociale fondsen door de vertraagde invoering van maatregelen. Daardoor is het schommelfonds nagenoeg uitgeput en dit maakt dat een extra dotatie vanuit de begroting noodzakelijk lijkt. Op dit moment is dat echter nog niet verwerkt in de begroting.

Kapitaaldienst

In januari is een lening aangetrokken van ANG 267 miljoen, bestaande uit de tweede tranche voor het nieuwe ziekenhuis en financiering van diverse overige investeringen. Hiermee bedraagt de schuld in totaal ongeveer ANG 2.258 miljoen (40% BBP) en bedraagt het totaal aan rentelasten 54% van de rentelastnorm. Het Cft heeft aandacht gevraagd voor de risico's van de oplopende schuldquote. Hoewel de schuldquote niet onderdeel uitmaakt van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft), hecht het Cft in lijn met de doelstelling van de Rft, belang aan duurzame overheidsfinanciën en een houdbare schuldquote vormt hiervoor een essentiële voorwaarde.

Met de eerste begrotingswijziging komt de kapitaaldienst voor 2015 uit op bijna ANG 500 miljoen, bestemd voor onder meer investeringen in het nieuwe ziekenhuis, andere bouwstructuren, kantoor apparatuur, transportmiddelen en werktuigen. Het Cft heeft al langere tijd twijfels bij de begrote kapitaaldienst. Dit heeft met name betrekking op de capaciteit de voorgestelde investeringsagenda ook daadwerkelijk op een juiste en verantwoorde wijze te realiseren. Een kapitaaldienst van ANG 500 miljoen is in ieder geval niet realistisch en daarom niet in overeenstemming met de Rijkswet. Een prioritering van uit te voeren investeringsprojecten wordt geadviseerd. Deze prioritering is uiteraard aan de Landen zelf. In het kader van de begrotingsvoorbereiding 2016, heeft het Cft aangegeven dat het nadrukkelijk zal toetsen op het realiteitsgehalte van de kapitaaldienst.

Financieel beheer

Het vierde rapport van bevindingen op het terrein van het financieel beheer, gebaseerd op de PEFA-systematiek, is opgeleverd. Uit de inventarisatie blijkt dat er ten aanzien van zestien van de achtentwintig indicatoren een verbetering is gerealiseerd. Er dienen nog de nodige inspanningen te worden verricht om het gewenste ambitieniveau in het jaar van de evaluatie te behalen.

Sint Maarten

Compensatie van de tekorten uit voorgaande jaren, het oplossen van betalingsachterstanden en het implementeren van voorgenomen beleid, hebben het afgelopen jaar centraal gestaan in de gesprekken met Sint Maarten. Het betreft problemen die al geruime tijd op de agenda staan, maar

niet opgelost werden. Gedurende het eerste half jaar van 2015 is een traject gevolgd dat geleid heeft tot een advies aan de RMR op 3 juli jl. om een aanwijzing te geven aan Sint Maarten, het zwaarste middel dat het Cft binnen de grenzen en mogelijkheden van de Rft tot zijn beschikking heeft.

Uitvoering 2015

Sint Maarten verwacht de gewone dienst in 2015 in evenwicht of licht positief af te sluiten. Uit de eerste Uitvoeringsrapportage blijkt dat zowel de inkomsten als de uitgaven over het eerste kwartaal van 2015 achterblijven bij de ramingen. De regering van Sint Maarten heeft te kennen gegeven voornemens te zijn bij de eerste begrotingswijziging een verhoging van het inkomsten- en uitgavenkader na te streven, mede om bij te dragen aan een oplossing voor de bestaande problematiek en om de sociaaleconomische ontwikkeling van Sint Maarten te stimuleren. Het Cft zal dit toetsen op realiteitsgehalte.

Kapitaaldienst

Ten aanzien van de begrote kapitaaldienst van Sint Maarten heeft het Cft, net als bij Curaçao, al langere tijd twijfels. Ook bij Sint Maarten heeft dit met name betrekking op de capaciteit de voorgestelde investeringsagenda ook daadwerkelijk op een juiste en verantwoorde wijze te realiseren. De Ministerraad van Sint Maarten heeft dit probleem onderkend en de minister van Financiën heeft stappen gezet om tot een prioritering te komen en zo de kapitaaldienst om te vormen tot een realistische investeringsagenda. Het Cft volgt dit proces met belangstelling. Indien de regering van Sint Maarten een aanwijzing krijgt in verband met de eerder genoemde problematiek, kan er niet geleend worden totdat aan de aanwijzing is voldaan.

De schuld van Sint Maarten bedraagt ongeveer ANG 618 miljoen, inclusief betalingsachterstanden (33% BBP). Het totaal aan rentelasten komt uit op 44% van de rentelastnorm.

Financieel beheer

Het vijfde rapport van bevindingen op basis van de PEFA-systematiek is nog niet opgeleverd. De eerste inzichten zijn dat Sint Maarten ten aanzien van weinig indicatoren een verbetering kan melden. Een grote verbeterslag blijft dan ook noodzakelijk om het financieel beheer van Sint Maarten op orde te brengen.

Curaçao

Stand van zaken

Begroting/uitvoering

Uitvoering Begroting 2015

Op 18 mei 2015 heeft het Cft de eerste uitvoeringsrapportage 2015 (UR) ontvangen. Deze heeft betrekking op het eerste kwartaal van 2015. Uit deze rapportage wordt duidelijk dat Curaçao verwacht 2015 de gewone dienst met een positief saldo van ANG 60 mln af te sluiten. Eén van de bronnen van dit positieve saldo is een dividenduitkering ter grootte van ANG 30 miljoen van de Curaçao Port Authority (CPA). Het Cft heeft vragen gesteld bij deze uitkering vanwege het feit dat recente financiële gegevens van CPA niet beschikbaar zijn. Uit recente uitvoeringsgegevens komt het beeld naar boven dat het overschot van 2015 verder toe zal nemen.

Met name de ontwikkeling rond de sociale fondsen (vooral AOV) blijft het Cft zorgen baren. Tot op heden konden tekorten worden gedekt uit het brede schommelfonds. De tekorten uit de afgelopen jaren hebben het fonds inmiddels echter zo goed als uitgeput; in de eerste helft van 2015 is de beschikbare ruimte boven de minimale wettelijke reserve van ANG 153 miljoen, bijna volledig gebruikt. Dit houdt in de praktijk in dat er dit jaar sprake zal moeten zijn van een aanzienlijke landsbijdrage aan het fonds. Deze zal groter zijn dan de afgelopen jaren aangezien het deel van het tekort dat in het verleden uit het brede schommelfonds is gedekt, nu binnen de gewone dienst moet worden opgevangen naast de reguliere landsbijdrage.

Daarnaast is nog niet helder wanneer de verschillende maatregelen die worden doorgevoerd om de uitgaven rond de sociale fondsen weer onder controle te krijgen, worden geïmplementeerd. Elke maand vertraging levert het land een besparingsverlies op.

De kapitaaldienst blijft een aandachtspunt voor Curaçao. Het Cft heeft al langere tijd twijfels bij de begrote kapitaaldienst. Dit heeft met name betrekking op de capaciteit de voorgestelde investeringsagenda ook daadwerkelijk op een juiste en verantwoorde wijze te realiseren. Dit komt onder andere tot uitdrukking doordat de uitgaven op de kapitaaldienst steeds sterk achterblijven bij het geraamde jaartotaal. Voor Curaçao is dit ook in het eerste kwartaal van 2015 het geval en deze trend lijkt zich door te zetten. Dit bevestigt het beeld van het Cft dat enerzijds sprake is van onvoldoende beleidsprioritering en anderzijds van een tekortschietende uitvoerings- en absorptiecapaciteit. Een kapitaaldienst van ongeveer ANG 500 miljoen is in ieder geval niet realistisch en daarom niet in overeenstemming met de Rijkswet. Een prioritering van uit te voeren investeringsprojecten wordt geadviseerd. Deze prioritering is uiteraard aan de Landen zelf. Het Cft heeft richting Curaçao en Sint Maarten reeds aangekondigd op dit punt strenger toe te zien bij de begrotingen voor 2016 en tevens dit punt zwaarder te laten meewegen bij de advisering bij deze begrotingen.

Begroting 2016

Curaçao is begonnen met de begrotingsvoorbereiding 2016. In dat kader heeft het Cft op 28 mei 2015 een advies uitgebracht waarin het aankondigt dit jaar in het bijzonder te zullen toetsen op de volgende punten, naast de gebruikelijke volledigheid en ordentelijkheid van de begroting:

- Financiering sociale fondsen
- Haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de kapitaaldienst
- Dividendbeleid overheidsvennootschappen
- SEHOS/HNO
- Financieel beheer

Verantwoording (inclusief jaarrekeningen) en tekortcompensatie

Verantwoording

Het jaar 2013 is volgens de jaarrekening 2013 van Curaçao afgesloten met een overschot op de gewone dienst van ANG 120,9 miljoen. De prognose voor 2014 is een voorlopig saldo van de gewone dienst van ANG 48 miljoen positief. Hiervan wordt ANG 29,4 miljoen aangewend ten behoeve van de tekortcompensatie uit voorgaande jaren. Het restant wordt in een reserve ten behoeve van economisch minder gunstige tijden gestort. De meest recente prognose voor 2015 is eveneens positief, ANG 60,4 miljoen (financiële management rapportage april 2015).

Over de jaarrekening 2013 heeft SOAB een oordeelonthouding gegeven ten aanzien van de betrouwbaarheid doordat ze niet in staat is geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop het controleoordeel te kunnen baseren. Over de rechtmatigheid is een afkeurend oordeel gegeven omdat niet aan de eisen is voldaan van de financiële rechtmatigheid. Dit houdt onder andere in dat de uitgaven niet in overeenstemming zijn met de begroting, en de relevante wet- en regelgeving. Hieruit blijkt dat het financieel beheer in 2013 nog niet goed heeft gefunctioneerd. Het Cft heeft het financieel beheer als een van de speerpunten aangemerkt en het onderwerp krijgt dan ook extra aandacht bij de beoordeling van de begroting 2016. De jaarrekening 2014 is in de maak en dient voor 1 september 2015 opgesteld te zijn.

Tekortcompensatie

De positieve bedragen van 2013 en 2014 zullen conform eerdere afspraken gebruikt worden ter compensatie van de tekorten van 2010, 2011 en 2012. De tekorten zijn daarmee ondertussen volledig ingelopen, conform de aanwijzing van de RMR.

Verloop "Compensatie tekorten"	Bedrag (ANG) in miljoen
Saldo gewone dienst periode 10-10-'10 t/m 31-12-'10	-51.2
Saldo gewone dienst 2011	-166.3
Saldo gewone dienst 2012	-73.0
Te compenseren tekorten voorgaande jaren	-290.5
Bestemmingswijziging BRK reserve	140.3
Voorlopig saldo op de gewone dienst 2013 (jaarrekening 2013)	120.9
Deel voorlopig saldo op de gewone dienst 2014	29,4
Resterend te compenseren	0

De saldi van 2013 en 2014 zijn gebaseerd op respectievelijk de jaarrekening 2013 en de meest recente maandelijkse financiële rapportage van het land Curaçao. Deze saldi kunnen voor de berekening van de tekortcompensatie nog wijzigen als gevolg van de verwerking van de correcties van SOAB en ARC. Het rapport van SOAB over de jaarrekening 2013 is inmiddels bekend, echter het rapport van de ARC is nog niet gepubliceerd. Na ontvangst van het onderzoeksrapport van de ARC over de jaarrekening 2013 zal het uiteindelijke saldo voor 2013 voor de berekening van de tekortcompensatie worden gepresenteerd. Nu de tekorten van de voorgaande jaren zijn gecompenseerd, kan Curaçao hoogstwaarschijnlijk werken aan verbetering van het weerstandsvermogen.

Collectieve sector, rentelastnorm en leningen

Conform de Rft wordt dit jaar de samenstelling van de collectieve sector van Curaçao geactualiseerd. Bij het schrijven van deze rapportage was dit nog niet afgerond. Dit zal naar verwachting eind augustus 2015 het geval zijn. Tot dan worden de cijfers uit het rapport van de collectieve sector van 2013 gehanteerd.

De rentelastnorm is in het rapport van 2013 bepaald op ANG 109,5 miljoen. In januari van dit jaar heeft Curaçao een lening van ANG 267 miljoen opgenomen bestaande uit de tweede tranche (ANG 187 miljoen) ten behoeve van de financiering van de bouw van het nieuwe ziekenhuis en ANG 80 miljoen ten behoeve van financiering van diverse kapitaaluitgaven. Per ultimo juni 2015 bedraagt het totaal aan rentelasten 54 % van de rentelastnorm.

In de vorige rapportage (juli – december 2014) is aangegeven dat volgens het IMF een schuldquote plafond van om en nabij 40% passend is voor kleine, zeer open eilandeconomieën als die van Curaçao. Een hogere schuldquote kan een negatief effect hebben op de financiële houdbaarheid van de schuld en op de economische groei. Hoewel de schuldquote strikt genomen niet als norm genoemd is in de Rft, is het Cft in gesprek getreden met de landen om ernaar te streven een plafond van om en nabij de 40% te handhaven. De rentelastnorm zoals in de Rft gehanteerd heeft als nadeel dat bij een lage rentevoet, zoals de huidige historisch lage rentes die niet waren voorzien bij het opstellen van de Rft, gebruik van de ruimte onder deze norm uiteindelijk kan leiden tot een schuldenlast die een bedreiging kan zijn voor de financiële stabiliteit van de landen. Handhaving van de gezonde uitgangssituatie is de expliciete doelstelling van de Rijkswet; de gekozen normering had immers tot expliciet doel dat de schuldquote constant zou blijven bij een gegeven rentevoet. Handhaving van een schuldquote van om en nabij de 40% past dan ook binnen de normen die volgen uit de Rijkswet. Ook in onderhavige rapportageperiode heeft het Cft hier verschillende keren op gewezen, o.a. bij de beoordeling van de vastgestelde begroting.

Financieel beheer

Dit jaar is net als in afgelopen vier jaren op basis van de PEFA methodiek het financieel beheer geïnventariseerd. Deze inventarisatie heeft geleid tot het vierde rapport van bevindingen en heeft betrekking op het begrotingsjaar 2013 versus het ambitieniveau van 2014 en 2015. Dit betekent dat gekeken is naar het proces van de totstandkoming en vaststelling van de jaarrekening 2012, de begrotingsuitvoering 2013 en de begrotingsvoorbereiding en vaststelling 2014. Uit de inventarisatie blijkt dat Curaçao ten opzichte van 2012 en het ambitieniveau voor dit jaar ten aanzien van zestien van de achtentwintig indicatoren een verbetering heeft gemeld dan wel op het beoogde niveau zit

voor dit jaar. De overige hoofdindicatoren zijn op hetzelfde niveau gebleven ten opzichte van vorig jaar.

Er is dus sprake van een gestage verbetering van het financieel beheer op Curaçao. Uit de inventarisatie blijkt wel dat nog de nodige inspanningen dienen te worden verricht om te voldoen aan het ambitieniveau dat Curaçao zelf heeft opgesteld in het Verbeterplan, aangezien 12 van de 28 hoofdindicatoren het gewenste ambitieniveau van 2014 niet hebben bereikt. Hierbij moet worden gesteld dat Curaçao zichzelf een aanzienlijk maar haalbaar ambitieniveau gesteld. Het achterblijven van deze hoofdindicatoren geeft aan dat het verbetertraject niet geheel volgens plan verloopt. Van twee hoofdindicatoren is geen ambitieniveau bekend. Deze indicatoren gaan over het toezicht van de Staten. Ook deze indicatoren dienen de benodigde aandacht te krijgen.

De grootste uitdaging voor Curaçao ligt bij de volgende hoofdindicatoren, aangezien deze twee niveaus achterlopen op het gewenste ambitieniveau:

- Inkomsten en uitgavenstromen buiten de begroting (indicator 7)
- Effectiviteit inning belastingaanslagen (indicator 15)
- Het beheer van de salarisadministratie (indicator 18)
- Kwaliteit en tijdigheid van uitvoeringsrapportages (indicator 24)
- Reikwijdte, aard en aanbevelingen externe controle door de Rekenkamer (indicator 26)

Verbeteringen die gerelateerd zijn aan de jaarrekening 2013, de uitvoering in 2014 en het begrotingsproces 2015, zullen in het vijfde rapport zichtbaar worden gemaakt.

Corporate governance

De Stichting Bureau Toezicht en Normering (SBTNO) is inmiddels ruim vier jaar actief. Op grond van de landsverordening corporate governance wordt de werking van de wetgeving telkens uiterlijk twee jaar na vaststelling getoetst en eventueel opnieuw bezien. Eind 2013 is een evaluatiecommissie ingesteld. Het rapport met bevindingen van de commissie is nog niet uitgebracht. Het Cft heeft genoemde commissie in november 2014 van input voorzien. Het Cft heeft aanbevolen na te gaan of er een oplossing bestaat in geval er zonder gedegen motivatie wordt afgeweken van de adviezen van SBTNO. De rol van de Staten is op dit punt van groot belang. Tenslotte heeft het Cft aanbevolen na te gaan of de organisatie en werkwijze van het orgaan SBTNO voldoende wettelijk verankerd is, om te voorkomen dat het al dan niet functioneren van deze stichting afhankelijk is van de personen die de stichting vertegenwoordigen.

Inhoudelijke thema's

Ziekenhuis

Het Cft volgt zowel de financiële ontwikkelingen bij het SEHOS als de realisatie van het nieuwe ziekenhuis Hospital Nobo Otrobanda (HNO) vanwege de omvang van het project en de meerjarige budgettaire risico's voor de begroting van het Land Curaçao. Bovendien maakt het HNO expliciet onderdeel uit van het Koninklijk Besluit waarmee in 2012 een aanwijzing is gegeven aan Curaçao. Met Curaçao en (U)sona is afgesproken dat er op reguliere basis in tripartiet ((U)sona, Ministerie van Financiën en Cft) verband overleg zal zijn.

De financiële situatie van het SEHOS staat al enige tijd onder druk. Het land Curaçao heeft in 2014 en 2015 in totaal ANG 434 miljoen geleend voor de financiering van het tot stand komen van HNO. Het betreft hier niet alleen de bouw maar ook de transitie van de organisatie en bedrijfsprocessen van SEHOS naar HNO. Het Cft volgt zowel de bouw als het transitieprogramma. Het land Curaçao heeft de bouw en het programmamanagement van de transitie uitbesteed aan (U)SONA/Berenschot waarbij Ballast Nedam aangetrokken is als aannemer voor de bouw.

De uitvoering van de bouw en het transitieprogramma ligt redelijk op schema maar zoals vaak het geval is met de realisatie van relatief grote en complexe projecten, liggen er ook op de weg naar realisatie van het HNO een aantal hordes. In onderhavige rapportageperiode is een aantal van deze hordes genomen welke navolgend kort beschreven worden.

Begin van dit jaar werd bekend dat het SEHOS in financieel zwaar weer (maandelijkse exploitatietekorten van gemiddeld meer dan ANG 1,5 miljoen per maand) verkeert en zonder externe steun binnen enkele maanden failliet zou zijn. Op verzoek van de Raad van Bestuur van SEHOS heeft (U)SONA begin dit jaar een Quick Scan uitgevoerd om de ernst van de problematiek in kaart te brengen en een oplossingsrichting aan te dragen. Volgens deze scan moet de oplossing gezocht worden in het maken van efficiëntieslagen waardoor de exploitatie weer kostendekkend wordt. Hiertoe is volgens (U)SONA een bedrag van circa ANG 30 miljoen vereist. Over de stand van zaken rond deze problematiek bestaat nog onduidelijkheid; de indruk van het Cft is dat de regie op het terrein van HNO en SEHOS versterking behoeft, onder andere door het versterken van de rol van de bestaande ministeriële stuurgroep onder voorzitterschap van de minister-president.

Een tweede horde die gedeeltelijk genomen is betreft de sloop van een aantal gebouwen welke op het SEHOS terrein staan. Het terrein waar deze gebouwen op staan maakt deel uit van de bouw van het HNO en dient bouwrijp gemaakt te worden. Eerst kon de sloop niet beginnen omdat deze gebouwen onderpand vormden van een lening van SEHOS bij een consortium van financiële instellingen en dit consortium eerst een garantie voor de restschuld (circa ANG 30 miljoen) van de overheid wilde hebben alvorens de gebouwen vrij te geven. Na een periode van beraad hierover en een dreiging van de aannemer Ballast Nedam met een aanzienlijke schadeclaim indien de vertraging nog verder zou oplopen, werd bekend dat het consortium een oplossing heeft gevonden en de onderpandverplichting heeft opgeheven. Twee van de gebouwen met de hoogste prioriteit zijn gelijk gesloopt. Op die locaties is de bouw voortgezet.

Daarna werd bekend dat enkele organisaties een zaak hadden aangespannen bij de rechter omdat zij vinden dat de gebouwen die nog gesloopt moeten worden monumentale waarde hebben. De sloop werd op grond hiervan door de rechter met een zogenoemde orde-maatregel stopgezet. Hierdoor

dreigde opnieuw vertraging in de bouw te komen en heeft de aannemer met een claim bedreigd. De claim is gebaseerd op de meerkosten die Ballast Nedam meent te hebben als gevolg van vertraging. Medio juni heeft de bestuursrechter bepaald dat de sloop van de overige panden doorgang kan vinden waardoor de bouw hervat kan worden. Ten tijde van het opstellen van deze rapportage is nog niet bekend wat de geleden schade is door de vertraging.

Het Cft heeft aangedrongen op een update van de business case. Curacao heeft toegezegd deze naar verwachting in september te zullen aanleveren. Het Cft zal deze wederom beoordelen.

Overheidsentiteiten

Circa 60% van de overheidsentiteiten lijkt nog geen jaarrekening 2013 te hebben opgemaakt, of deze is nog niet door het Cft ontvangen. Het Cft blijft met het ministerie van Financiën werken aan verdere stroomlijning van het proces van aanlevering van cijfers aan het Cft. Indien de jaarrekening nog niet is opgemaakt is dit in strijd met de daarvoor gestelde termijn van maximaal vijf maanden na afloop van het boekjaar (Code Corporate Governance Curaçao). Eventuele risico's voor de begroting komen hierdoor niet tijdig in zicht. Het Cft is bezig met een risicoanalyse naar alle overheidsentiteiten, beginnend met de overheidsvennootschappen en recentelijk ook met een aantal financieel relevante overheidsstichtingen. Het Cft werkt daarbij samen met het ministerie van Financiën. De bevindingen worden afgestemd met het ministerie van Financiën tijdens een maandelijks ambtelijk overleg over overheidsentiteiten.

Verder heeft het Cft in afgelopen halfjaar de overheidsvennootschappen (Aqualectra, Cpost International (Cpost), Curaçao Dokmaatschappij (CDM) en het Analytisch Diagnostisch Centrum (ADC)), waarvan de ontwikkeling van het eigen vermogen dan wel resultaat een risico kunnen vormen voor de begroting van Curaçao, nader besproken met de verantwoordelijke ministers. De plannen van aanpak van Aqualectra en CDM zijn in februari 2015 herzien. Hierin staan de maatregelen die worden ondernomen om de noodlijdende situatie van deze overheidsvennootschappen te verbeteren. De plannen van aanpak zijn in samenspraak met de overheidsvennootschappen en de betrokken ministeries opgesteld en door de raad van ministers van Curaçao vastgesteld.

Het Cft adviseert het land Curaçao om een algehele versterking van het weerstandsvermogen op te nemen voor de risico's genoemd in de lijst "Belangrijke (latente) Financiële Verplichtingen en Risico's (model F2 jaarrekening Curaçao)" waarin ook de overheidsvennootschappen met een negatief eigen vermogen zijn opgenomen. Op dit moment is geen bedrag opgenomen in het weerstandsvermogen voor de risico's inzake de noodlijdende overheidsvennootschappen. Als aandeelhouder is de overheid van Curaçao kapitaalverschaffer en daarmee (deels) eigenaar van overheidsvennootschappen. De primaire rol van een aandeelhouder in een overheidsvennootschap is om het kapitaal te bewaken dat in een overheidsvennootschap is ingebracht. In het geval dat eveneens specifieke publieke belangen met het voortbestaan van bepaalde overheidsvennootschappen gemoeid zijn, is naast een actieve rol een versterking van het weerstandsvermogen aan te bevelen. Gezien de uitgesproken behoefte van het land Curaçao om de situatie te verbeteren, monitort het Cft de voortgang van eerdergenoemde maatregelen.

Cpost

Door de wisseling van de minister van VVRP (de beëdiging van de nieuwe ministervond plaats d.d.30 april 2015) is het herziene plan van aanpak van Cpost nog niet ter beschikking gesteld aan het Cft. Om die reden zal het geplande gesprek met de minister van VVRP over Cpost naar verwachting tijdens de Collegereis van september 2015 plaatsvinden.

ADC

Het plan van aanpak van ADC is op 20 juni ter beschikking gesteld en tijdens de Collegereis van juni 2015 besproken met de verantwoordelijke minister en afgevaardigden van het projectteam. Beoogd wordt een samenvoeging met het laboratorium van het SEHOS waarbij de nieuwe organisatie per 1 september 2017 operationeel is, conform de mijlpalen in het HNO-traject. Het ADC heeft op basis van de voorlopige cijfers inmiddels een positief eigen vermogen doordat vorig jaar maatregelen zijn genomen zoals een investerings- en personeelstop bij beide organisaties. Ook zijn kostenbesparingen doorgevoerd. Afsproken is dat in december 2015 een vervolgbespreking wordt gehouden.

CDM

Tijdens de Collegereis van juni 2015 is de voortgang op het herziene plan van aanpak besproken met de verantwoordelijke minister en bestuursleden van de CDM. De CDM maakt voortgang op alle onderwerpen beschreven in het plan van aanpak. De meeste maatregelen dienen nog afgerond te worden maar als de huidige effecten van de maatregelen zich doorzetten in de financiële cijfers dan komt de CDM dit jaar uit de rode cijfers. Het Cft dringt erop aan dat de jaarrekeningen tot 2014 spoedig worden vastgesteld en ter beschikking van het Cft worden gesteld.

Aqualectra

De meeste onderwerpen uit het plan van aanpak zijn nagenoeg geïmplementeerd, dan wel in uitvoering zijn genomen door Aqualectra. Zorgpunt vormen echter de vastgelopen onderhandelingen met de vakbonden. Een akkoord onder begeleiding van een mediator is niet van de grond gekomen. Er vinden inmiddels gesprekken plaats over hoe verder te gaan.

Voorgenomen besparingen zijn inmiddels gerealiseerd door o.a. de natuurlijke uitstroom van het personeel en ook andere maatregelen uit het plan van aanpak. Binnenkort worden de jaarrekeningen tot en met 2014 vastgesteld en zullen de cijfers van 2014 ter beschikking worden gesteld aan het Cft.

Voortgang maatregelen

Begin 2013 zijn maatregelen genomen onder andere in de zorg en de oudedagsvoorziening, als onderdeel van het saneringspad, om de overheidsfinanciën weer op orde te brengen. Deze maatregelen betreffen met name de introductie van de basisverzekering (BVZ) en de verhoging van de AOV-leeftijd. Er waren al middelen meerjarig in de begroting (2016-2018) opgenomen ter dekking van de tekorten in het AOV-fonds maar eind 2014 bleken er toch hoger dan verwachte tekorten te ontstaan zowel bij de BVZ als bij het AOV-fonds waardoor deze middelen onvoldoende bleken. Zoals eerder aangegeven zal bij ongewijzigd beleid het schommelfonds hierdoor al gedurende het eerste half jaar van 2015 uitgeput raken.

Als gevolg van deze ontwikkelingen heeft het Cft in zijn advies op de vastgestelde begroting verzocht om in het eerste kwartaal 2015 met een overzicht te komen met uitgewerkte maatregelen om de tekorten terug te dringen. De Raad van Ministers heeft vervolgens een aantal maatregelen genomen, zoals o.a. de introductie van de budgetfinanciering voor het SEHOS en een tariefskorting voor de laboratoria om de BVZ al in 2015 kostendekkend te maken en daarnaast o.a. het afschaffen van de kerstuitkering en een algehele korting voor niet-ingezetenen om de tekorten bij het AOV-fonds terug te dringen. Een aantal van deze maatregelen is reeds in uitvoering genomen. Er is echter ook vertraging bij diverse maatregelen, waardoor de Landsbijdrage voor het AOV-fonds voor 2015 in de eerste begrotingswijziging 2015 verhoogd is. De verwachting is dat de vertraging alleen tot besparingsverliezen in het lopende jaar zal leiden maar de maatregelen meerjarig voldoende effect zullen hebben.

De afgelopen jaren heeft het Cft herhaaldelijk aandacht gevraagd voor de maatregelen op het terrein van de arbeidsvoorwaarden van ambtenaren. Verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd en het verplicht verzekerd zijn in de basis zorgverzekering zijn belangrijke onderdelen die nog steeds geen invulling hebben gekregen ondanks herhaalde toezeggingen van de regering op dit terrein.

Vermogenspositie (waar onder Sociale fondsen) en liquiditeit

Curaçao kent aan het einde van het eerste kwartaal van 2015 een ogenschijnlijk ruime liquiditeitspositie van circa ANG 500 miljoen. Op verzoek van het Cft heeft het ministerie van Financiën deze positie nader geanalyseerd. Een significant deel van de beschikbare liquiditeiten bestaat uit leningen met geormerkte gelden voor investeringen, waaronder het HNO (totaal ANG 360 miljoen). Als tevens rekening wordt gehouden met het seizoenspatroon in de inkomsten en uitgavenstroom dan resteert er ultimo 2015 nog slechts ANG 80 miljoen, dat bijna volledig is toe te rekenen aan nog te betalen crediteuren. Als tevens de risico's in de begroting, welke op korte termijn tot een uitstroom van liquide middelen zullen leiden, in aanmerking worden genomen dan dreigt er een liquiditeitsprobleem. Hierbij valt te denken aan de voorgenomen liquiditeitssteun aan het SEHOS en de noodzakelijke versterking van het brede schommelfonds dat nagenoeg is uitgeput. Curaçao heeft reeds stappen gezet ten aanzien van het versterken van reserves. Het Cft is over die onderwerp in gesprek met het ministerie van Financiën en zal de ontwikkelingen ten aanzien van de liquiditeitspositie volgen. Indien nodig zal het Cft aanvullend adviseren.

Sint Maarten

Stand van zaken

Begroting/uitvoering

Begroting 2015

Centraal in deze rapportage periode staat de begroting 2015 van Sint Maarten en de beoordeling hiervan door het Cft. Na een advies in oktober 2014 om de ontwerpbegroting 2015 in overeenstemming met de normen van de Rft te brengen, heeft het Cft op 6 februari 2015 de op 31 januari vastgestelde begroting 2015 van Sint Maarten ontvangen. Conform art. 12.2 Rft heeft het Cft op 16 februari 2015 geadviseerd op deze vastgestelde begroting. Het Cft heeft in zijn advies aangegeven dat de begroting niet in overeenstemming is met de normen van de Rft en heeft aanbevelingen gegeven om hier alsnog aan te kunnen voldoen.

De belangrijkste punten uit dit advies betroffen de onderbouwing van het ontvangstenkader van ANG 445 miljoen, de compensatie van gerealiseerde tekorten sinds 10-10-'10 en het wegwerken van de betalingsachterstanden aan voornamelijk APS en SZV. Op 23 en 24 februari heeft het Cft bestuurlijke overleggen gevoerd met de viceminister-president, de minister van Financiën, de Ministerraad en de commissie Financiën van de Staten. Tijdens deze overleggen zijn er met het bestuur van Sint Maarten bestuurlijke afspraken gemaakt voor het oplossen van genoemde problemen. Kern van de afspraken was dat bovengenoemde punten ultimo mei 2015 bevredigend zouden zijn opgelost, zodat de begroting alsdan zou voldoen aan de normen.

Het Cft was op basis van het gegeven commitment van de regering van Sint Maarten van oordeel dat nadere onderbouwing van het ontvangstenkader en het toewerken naar een oplossing van de betalingsachterstanden voor eind mei haalbaar was. Omdat de begroting nog niet voldeed aan de normen van de Rft, maar er wel uitzicht was dat dit snel gerealiseerd zou worden, is de Rijksministerraad geïnformeerd. Hierbij is gelijktijdig door het Cft verzocht om de termijn waarbinnen de tekorten moeten worden gecompenseerd te verlengen met een periode van drie jaren omdat volledige compensatie in 2015 niet realistisch werd geacht. Een vergelijkbare compensatieperiode is eerder ook toegepast bij Curaçao. Verder is met Sint Maarten afgesproken dat de begroting eind mei 2015 opnieuw zou worden beoordeeld.

Ten aanzien van de termijn van de tekortcompensatie heeft de Rijksministerraad op 29 mei 2015 een meerjarige compensatie geaccordeerd en de laatste termijn bepaald op uiterlijk 2018. Het Cft heeft, zoals afgesproken, de begroting eind mei opnieuw beoordeeld. Daarbij is gebleken dat weliswaar het ontvangstenkader voldoende realiteitsgehalte had, maar dat de regering van Sint Maarten er niet in was geslaagd een bevredigende regeling voor de betalingsachterstanden te realiseren. Evenmin was de tekortcompensatie in een meerjarige begrotingswijziging verwerkt. Het Cft heeft daarop in zijn advies van 4 juni 2015 geconcludeerd dat er onvoldoende voortgang is gemaakt ten aanzien van het treffen van maatregelen om de begroting in overeenstemming te brengen met de normen van de Rft. Hierop volgde het traject van hoor -en wederhoor zoals voorgeschreven in de Rft. Na het doorlopen van dit proces heeft het Cft opnieuw moeten constateren dat de gemaakte afspraken ten aanzien van de vastgestelde begroting 2015 niet zijn nagekomen.

Hiermee is duidelijk geworden dat Sint Maarten geen tijdige oplossing van de betalingsachterstanden en de tekortcompensatie heeft weten te bewerkstelligen. Het Cft heeft Sint Maarten geadviseerd de tekortcompensatie op te lossen middels overschotten in de periode 2015-2018. Een oplossing voor de betalingsachterstanden kan gevonden worden middels de verkoop van activa en het creëren van overschotten op de gewone dienst. Een deel van de opbrengst van de vereffening (positief saldo naar aanleiding van liquidatie bezittingen en schulden voormalige Nederlandse Antillen) kan eveneens worden gebruikt voor het oplossen van de betalingsachterstanden, mits deze tijdig beschikbaar komt.

Om nieuwe achterstanden te voorkomen dient Sint Maarten bij de eerste begrotingswijziging de volledige zorg- en pensioenlasten te verwerken in de (meerjarige) begroting en reeds genomen beslissingen rond de verhoging van de AOV-leeftijd te effectueren. De situatie rond deze genoemde punten was dusdanig nijpend dat voor het Cft het moment gekomen was om de RMR te adviseren een aanwijzing te geven. Dit advies is op 3 juli verzonden naar de RMR.

Ontvangstenkader

In de begroting 2015 heeft de regering het ontvangstenkader vastgesteld op ANG 445 miljoen. Zoals hierboven aangegeven heeft het Cft begin 2015 vragen gesteld over het vastgestelde niveau en de achterliggende onderbouwing. Uiteindelijk heeft het Cft voldoende vertrouwen gekregen in het kunnen realiseren van het ontvangstenkader. Extrapolatie van de ontvangsten tot en met mei 2015 indiceren ontvangsten aan het einde van het jaar van circa ANG 445-450 miljoen. De ervaring leert echter dat de ontvangsten in de tweede helft van het jaar seizoensmatig slinken en het Cft heeft geadviseerd tijdig maatregelen te treffen indien zou blijken dat het ontvangstenkader toch niet wordt gehaald.

Betalingsachterstanden

De stand op dit moment van het totaal aan claims bedraagt volgens opgave van Sint Maarten ANG 189 miljoen. Zoals eerder is aangegeven is er nog geen oplossing gevonden voor het wegwerken van deze betalingsachterstanden. Het laatste voorstel van Sint Maarten was om, in combinatie met verwachte ontvangsten uit de vereffening, te lenen of anders een betalingsregeling aan te gaan met de schuldeisers tegen een rentepercentage.

Het standpunt van het Cft is dat voor het financieren van betalingsachterstanden geen lening kan worden aangegaan, aangezien alleen voor non-financial assets geleend kan worden. Verder vertoont een betalingsregeling al snel de kenmerken van een (onderhandse) lening, waardoor in strijd met de Rft wordt gehandeld en het Cft dus niet kan instemmen met een dergelijke regeling.

Wanneer de verwachte ontvangsten uit de vereffening geconcretiseerd zullen zijn, is nog onduidelijk. Het gesprek hierover tussen Sint Maarten, Curaçao en Nederland loopt nog. Het Cft heeft aangedrongen op spoedige vereffening.

Compensatie van tekorten uit het verleden

Conform het besluit van de RMR (en op verzoek van Sint Maarten en advies van het Cft) dient de compensatie van de tekorten uit de jaren 2010-2014 (circa ANG 60 miljoen op basis van voorlopige cijfers 2014) uiterlijk 2018 te zijn afgerond. Het Cft heeft echter nog geen onderbouwd plan van Sint Maarten ontvangen om deze tekorten weg te werken. De tekorten zullen dit jaar middels een BW in de begroting en meerjarenraming verwerkt moeten worden.

Zorgstelsel en oudedagsvoorzieningen

In het advies van 4 juni 2015 heeft het Cft aan bovengenoemde drie punten toegevoegd dat de begroting zal moeten worden aangepast zodat de zorg- en pensioengelden volledig zijn opgenomen. Het is gaandeweg gebleken dat de betalingsachterstanden gedeeltelijk zijn ontstaan vanuit lasten die niet geheel zijn opgenomen in de begroting. Het betreft hier af te dragen pensioenpremies, afdrachten ten behoeve van de uitkering van de duurtetoeslag en VUT en een verhoging van de pensioenpremies van de thans gehanteerde 22 % premie naar het wettelijk vastgestelde percentage van 25 %, alsmede de tekorten in de zorgfondsen FZOG en ZV/OV.

Om de betaalbaarheid van de zorg- en pensioenstelsels op lange termijn te garanderen en verdere opbouw van achterstanden te voorkomen, zullen reeds besloten maatregelen daadwerkelijk moeten worden geïmplementeerd. Het gaat dan om de verhoging van de AOV-leeftijd naar 62 jaar en maatregelen ten aanzien van de zorg die in de begroting 2015 staan vermeld. Daarnaast dienen stelselaanpassingen doorgevoerd te worden, welke uiterlijk eind 2016 dienen te zijn gerealiseerd. Hierbij kan gedacht worden aan het invoeren van een middelloonstelsel voor pensioen, verdere verhoging van de pensioenleeftijd (onder andere voor ambtenaren en gelijkgestelden) en het invoeren van een *national health insurance*. Deze stelselherziening is nodig om de pensioen- en ziektekostenverzekering ook op langere termijn betaalbaar te houden.

Sint Maarten heeft ambitieuze economische meerjarenplannen (Strategy for growth voor de periode 2015-2018) gepresenteerd. De strategie omvat een sociaal economisch ontwikkelingsprogramma, reorganisatie van de belastingdienst, hervorming van het belastingstelsel en het IVUV programma, om zo de overheidsfinanciën naar een duurzaam pad te leiden en de economie van Sint Maarten te versterken. De incidentele en structurele ontvangsten (totaal ANG 322 miljoen en vanaf jaar 5 structureel ANG 148 miljoen) uit deze meerjarenplannen dienen volgens Sint Maarten genoeg te zijn om de betalingsachterstanden weg te werken, het inkomstenkader op een hoger niveau te brengen, tekorten weg te werken, de liquiditeitspositie te verbeteren en sociaal maatschappelijk beleid uit te breiden. Het Cft heeft tot nu toe geen afdoende onderbouwing van deze geraamde meerinkomsten ontvangen. De regering van Sint Maarten en het Cft zijn hierover in gesprek.

Begrotingsuitvoering 2015

Op 2 juni 2015 heeft het Cft de eerste uitvoeringsrapportage 2015 van Sint Maarten ontvangen. Uit de uitvoering van het eerste kwartaal blijkt dat zowel inkomsten als uitgaven naar verwachting iets lager zullen uitvallen bij gelijk blijvend beleid. Er wordt voor 2015 een overschot op de gewone dienst van ANG 1,7 miljoen geschat. In de ramingen in de rapportage is nog geen rekening gehouden met de eerder genoemde adviezen van het Cft betreffende de verwerking van de betalingsachterstanden en de tekortcompensatie alsmede de volledige zorg- en pensioenlasten. Sint

Maarten zal derhalve een eerste begrotingswijziging 2015 moeten voorbereiden waarin deze lasten zijn verwerkt.

Daarnaast geeft de uitvoeringsrapportage onvoldoende inzicht in de uitputting van de kapitaaldienst voor het jaar 2014. Zo is onduidelijk wat er van de in de vierde uitvoeringsrapportage 2014 genoemde onderbesteding van ANG 131 miljoen is doorgeschoven naar de begroting 2015.

Daarnaast is de onderbouwing van de in de kapitaaldienst opgenomen investeringen van ANG 84,6 miljoen onhelder, evenals de als uitputting in 2015 van de reeds geleende gelden. Het Cft heeft Sint Maarten om een overzicht verzocht waarin inzicht wordt verschaft in de begroting en uitputting van de kapitaaldienst en in het bijzonder van de opgenomen leningen. De regering van Sint Maarten heeft aangegeven de informatie middels de eerste BW 2015 ter beschikking te stellen aan het Cft.

Tot slot laat de in de rapportage opgenomen raming van de kasstand ultimo 2015 vrijwel volledige uitputting zien waarvoor Sint Maarten maatregelen dient te gaan treffen.

Ontwerpbegroting 2016

De begrotingsvoorbereiding 2016 is aangevangen. De beoordeling door het Cft van de ontwerpbegroting 2016 staat en valt uiteraard met in hoeverre Sint Maarten de betalingsachterstanden en de tekortcompensatie oplost. Het Cft heeft bij de regering van Sint Maarten aangekondigd de nieuwe begroting in het bijzonder te zullen toetsen op de volgende punten, naast de gebruikelijke volledigheid en ordentelijkheid van de begroting:

- Aanwezigheid van een meerjarenplan voor de verbetering van de liquiditeitspositie
- Volledige dekking voor de pensioen- en uittredingsregelingen, volledigheid van de dekking kosten zorgstelsel
- De haalbaarheid en uitvoerbaarheid van opgenomen maatregelen
- De haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de begrote kapitaaluitgaven
- De aanwezigheid van een dividendbeleid voor overheidsvennootschappen.

Verantwoording

Ten aanzien van de verantwoording is er ten opzichte van de vorige halfjaarrapportage weinig nieuws te melden. De jaarrekening 2014 wordt momenteel opgesteld en Sint Maarten verwacht deze tijdig op te leveren. De jaarrekening 2014 zou dan eind augustus gereed moeten zijn waarna zowel de interne overheidsaccountant (SOAB) als de Algemene Rekenkamer (ARS) beide zes weken hebben om hun onderzoek te doen en verslag daarover uit te brengen.

Het Cft verwacht in de volgende halfjaarrapportage nader te kunnen rapporteren over de uitkomsten van 2014 en tevens verslag te kunnen doen van de bevindingen en aanbevelingen van de SOAB en ARS.

Collectieve sector, rentelastnorm en leningen

Conform de Rijkswet wordt dit jaar ook op Sint Maarten de samenstelling van de collectieve sector geactualiseerd. Bij het schrijven van deze rapportage was dit nog niet afgerond. Dit zal naar verwachting 1 september het geval zijn. Tot dat moment worden de cijfers uit het rapport van de collectieve sector van 2013 gehanteerd.

De rentelastnorm is in het rapport van 2013 bepaald op ANG 30,7 miljoen. Sint Maarten heeft in de rapportage periode geen nieuwe leningen opgenomen en eind juni 2015 bedraagt het totaal aan rentelasten 44 % van de rentelastnorm.

Zoals het geval is in Curaçao is het Cft ook met Sint Maarten in gesprek getreden om, alhoewel dit geen norm is in de Rijkswet, het door het IMF passend geachte plafond van om en nabij de 40 % voor de schuldquote te handhaven. De rentelastnorm zoals in de Rijkswet gehanteerd heeft als nadeel dat bij een lage rentevoet, zoals de huidige historische lage rentes waarin niet was voorzien bij het opstellen van de Rft, gebruik van de ruimte onder deze norm uiteindelijk zou kunnen leiden tot een schuldenlast welke een bedreiging kan zijn voor de financiële stabiliteit van de landen. Ook in onderhavige rapportage periode heeft het Cft op diverse momenten hierop gewezen, waaronder bij de beoordeling van de vastgestelde begroting.

Financieel beheer en corporate governance

De stand van zaken van het financieel beheer op Sint Maarten blijft zorgwekkend. In totaal 21 van de 28 PEFA-hoofdindicatoren behoeven aandacht om voor 2015 het ambitieniveau te bereiken dat Sint Maarten voor ogen had. Kijkende naar het minimaal gewenste niveau dan dienen additionele maatregelen genomen te worden bij:

- Achterstallige betalingen (indicator 4);
- Inzicht in financiële risico's zelfstandige bestuursorganen en overheidsvennootschappen (indicator 9);
- De politieke betrokkenheid in het jaarlijkse begrotingsproces en het tijdig goedkeuren van de begroting door de Staten (indicator 11);
- De frequentie en tijdigheid van de financiële af- en aansluitprocedures (indicator 22);
- De reikwijdte, naleving en toezicht op corporate governance (indicator 29).

In de eerste helft van 2015 is begonnen met de inventarisatie die zal leiden tot het vijfde rapport van bevindingen. Daarbij wordt het begrotingsjaar 2014 (jaarrekening 2013, de uitvoering in 2014 en het begrotingsproces 2015) vergeleken met het ambitieniveau van 2015.

Corporate governance

Zoals in de vorige halfjaarrapportage aangegeven, zijn in mei 2014 drie nieuwe leden voor de Corporate Governance Council benoemd. De werkrelatie met deze nieuwe Council is inmiddels hervat. Inmiddels hebben er drie bijeenkomsten met de nieuwe Council, waarbij ook het ministerie van Algemene Zaken aanwezig was, plaatsgevonden. Bij deze bijeenkomsten is met name gesproken over het feit dat er nog altijd geen structureel budget is geregeld voor de Council. Het Cft heeft met de betrokken partijen afgesproken de werkrelatie met de Council in 2015 te willen blijven voortzetten. Hoewel de Council inmiddels een aantal adviezen heeft uitgebracht, blijft een structureel functioneren en gedegen financiële inbedding van de Council een uitdaging. De prioriteit blijft ook de komende periode liggen bij het volledig operationeel krijgen van de Council.